

Kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipyminen

KANTELU

Kantelija on 18.2.2025 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelussa arvostellut Maahanmuuttoviraston menettelyä kansalaisuushakemuksensa käsittelyssä. Kantelija oli kertomansa mukaan hakenut kansalaisuutta 16.6.2021, mutta ei ollut vielä saanut päätöstä hakemukseensa.

Kantelijan kertoman mukaan Maahanmuuttovirasto oli vastannut käsittelyvaihetta koskevaan tiedusteluun ainoastaan, että asiassa odotetaan lisätietoja toiselta viranomaiselta.

Kantelijan näkemyksen mukaan on yhdenvertaisuusperiaatteen vastaista, että Maahanmuuttovirasto soveltaa 1.10.2024 voimaan tullutta kansalaisuuslain 20 a §:ää kiireellisestä käsittelystä vasta lainkohdan voimaantulon jälkeen vireille pantuihin hakemuksiin.

Apulaisoikeusasiamies on 25.8.2025 siirtänyt kantelun oikeuskanslerinvirastoon käsiteltäväksi.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on 15.10.2025 antanut siltä pyytämäni selvityksen, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa niiltä osin, kun se ei sisällä kantelijalta salassa pidettävää tietoa.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Kansalaisuushakemukselle ei ole kansalaisuuslaissa (359/2003) määritelty enimmäiskäsittelyaikaa lukuun ottamatta lain kiireellistä käsittelyä koskevaa 20 a §:ää (474/2024, voimaan 1.10.2024), jonka mukaan kansalaisuushakemus käsitellään kiireellisenä, jos hakija on kansainvälistä suojelua saava tai kansalaisuudeton. Kansalaisuuslain muuttamista koskevan lain (474/2024) siirtymäsäännöksen mukaan lain voimaan tullessa vireillä olleisiin kansalaisuushakemuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Asiassa saatu selvitys

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelija haki kansalaisuutta sähköisesti 16.6.2021 ja kävi 5.7.2021 tunnistautumassa. Kantelijan kansalaisuushakemus ohjautui tarkempaa selvitystä vaativien hakemusten koriin henkilöllisyyteen liittyvien syiden vuoksi. Kantelija täydensi hakemustaan ja ilmoitti matkoistaan muutaman kerran hakemuksen vireilläoloaikana.

Kantelijan hakemus otettiin käsittelyyn 19.10.2023. Hakemuksen käsittelijä tiedusteli 24.10.2023 poliisilta kantelijaan liittyvän rikosasian käsittelystä varmistaakseen, ettei kantelijan asema kyseisessä tutkinnassa voi muuttua asianomistajasta. Viestiin on saatu samana päivänä vastaus ja vahvistus kantelijan asemasta asianomistajana. Kantelijan hakemus on lokakuusta 2023 lähtien jäänyt odottamaan toisen viranomaisen selvitystä, ja hakemus odotti tätä selvitystä noin 16 kuukauden ajan. Odotetut viranomaisselvitykset saatiin maaliskuussa 2025. Hakemus ratkaistiin 2.5.2025 ja kantelijalle myönnettiin kansalaisuus hakemuksen mukaisesti.

Kantelija tiedusteli 9.2.2025 Maahanmuuttovirastolta hakemuksensa käsittelytilannetta. Maahanmuuttovirasto vastasi tiedusteluun 18.2.2025 ja kertoi muun ohella, että kantelijan hakemuksen käsittely odottaa toisen viranomaisen selvitystä.

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittely on kokonaisuudessaan kestänyt noin 46 kuukautta. Hakemus odotti käsittelyvuoroaan ilman aktiivisia käsittelytoimenpiteitä noin 27 kuukautta. Maahanmuuttovirasto on todennut, että kantelijan hakemuksen käsittelyn viivästyminen ennen varsinaista hakemuksen käsittelyyn ottamista on johtunut kansalaisuushakemusten käsittelyn ruuhkasta ja hakemuksen ohjautumisesta tarkempaa selvittämistä vaativaan koriin. Hakemuksen käsittelyn viivästykselle ei ole tässä vaiheessa havaittavissa muita syitä. Sen jälkeen, kun kantelijan hakemus otettiin käsittelyyn, odotti hakemus toisen viranomaisen selvitystä noin 16 kuukauden ajan.

Maahanmuuttovirasto on organisoitunut vuonna 2024 prosessiohjausmallin mukaisesti. Prosessiohjausmallilla pyritään tehostamaan ja sujuvoittamaan lupakäsittelyä ja varmistamaan riittävät resurssit hakemuskäsittelyn kehittämiseen. Uudistuksen tavoitteena on myös käsittelyaikojen lyhentäminen. Kansalaisuushakemusten ruuhkan purkaminen on nimetty yhdeksi painopisteeksi Maahanmuuttoviraston tulossopimuksessa ja strategiassa vuosille 2024–2025. Maahanmuuttoviraston lupa- ja kansalaisuusosaston kansalaisuusprosessissa on käynnistetty 1.4.2025 ruuhkanpurkuprojekti, jonka toteuttamiseksi kansalaisuusprosessiin on lisäresursoitu määräaikaista käsittelijöitä. Kansalaisuusprosessissa on myös toteutettu kevään 2025 aikana koriuudistus, jonka tarkoituksena on tasoittaa hakemusten ohjautumista eri koreihin, mikä lyhentäisi kaikista pisimpään käsittelyä odottavien hakemusten käsittelyä.

Arviointi

Laillisuusvalvonnassa käsittelyaikojen asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia vaiheita, joiden aikana se ei ole edennyt.

Kantelijan kansalaisuushakemuksen yli kolmen vuoden ja 10 kuukauden käsittelyaika on lähtökohtaisesti pitkä. Maahanmuuttoviraston niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyaikaa koskeneessa toisessa kanteluasiassa ([OKV/2474/10/2023](#)) antaman selvityksen mukaan sisäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja Maahanmuuttoviraston tulossopimuksessa vuosille 2023–2027 (VN/5122/2022) kansalaisuushakemuksen käsittelyaikatavoitteeksi on sovittu 365 päivää.

Laillisuusvalvonnallinen arviointini Maahanmuuttoviraston menettelystä perustuu kanteluun ja virastolta saatuun selvitykseen. Viimeksi mainitun mukaan asian käsittelyaikaan ovat vaikuttaneet yleisesti ruuhkautuneen työtilanteen lisäksi kansalaisuushakemuksen ohjautuminen selvitystä vaativaan koriin siksi, että kantelija on ollut epäiltynä rikoksesta.

Kantelusta tai Maahanmuuttoviraston asiasta antamasta selvityksestä ei ilmene mitään yksilöityjä asiassa tehtyjä selvittämistoimia tai muita toimenpiteitä ennen syksyä 2023 eli ensimmäisten yli kahden vuoden ja kolmen kuukauden aikana. Arvioni mukaan hakemuksen käsittely on tältä osin viivästynyt aiheettomasti.

Viranomaisella on velvollisuus vastata asian käsittelyä koskeviin tiedusteluihin. Maahanmuuttovirasto ei ole pystynyt antamaan käsittelyaika-arviota sen jälkeen, kun hakemus on siirtynyt odottamaan toisen viranomaisen selvitystä, eikä Maahanmuuttovirastolla ole ollut tietoa siitä, milloin toisen viranomaisen selvitys saapuu. Maahanmuuttoviraston selvityksessään kertoman perusteella minulla ei ole huomauttamista sen osalta, ettei Maahanmuuttovirasto ole edellä kuvatussa tilanteessa vastannut kantelijalle, että hakemuksen käsittely odottaa selvitystä toiselta viranomaiselta.

Totean myös, että Maahanmuuttovirasto on selvityksen mukaan ottanut kantelijan hakemuksen aktiiviseen käsittelyyn syksyllä 2023 eli ennen kansalaisuuslain 20 a §:n vireilletuloa. Selvitys on tässä vaiheessa jäänyt odottamaan toisen viranomaisen selvitystä. Kansalaisuuslain muuttamisesta annetun lain (474/2024) siirtymäsäännöksen perusteella ennen muutoslain voimaan tuloa vireillä oleviin hakemuksiin sovelletaan muutoslain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Minulla ei ole huomauttamista Maahanmuuttoviraston menettelyyn tältä osin.

Toimenpiteet

Olen jo päätöksissäni 28.5.2024 [OKV/945/10/2023](#) ja 3.6.2024 [OKV/1399/10/2023](#) antanut Maahanmuuttovirastolle huomautukset kansalaisuushakemusten käsittelyn aiheettomasta viivästyksestä ja sen jälkeen useissa päätöksissäni arvioinut kansalaisuushakemusten käsittelyn viivästyneen Maahanmuuttovirastossa aiheettomasti.

Apulaisoikeuskansleri on jo kerrottua ennen 2.4.2024 niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipymistä koskeneessa päätöksessään OKV/2474/10/2023 kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota asioiden viivytyksetöntä käsittelyä koskevan säännöksen noudattamiseen. Hän pyysi tuolloin virastoa ilmoittamaan, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet viime vuosina, onko käsittelyaikoja saatu lyhennettyä Maahanmuuttoviraston asiassa antamassa selvityksessä mainitsemilla toimilla, ja mitä lisätoimenpiteitä käsittelyaikojen lyhentämiseksi on mahdollisesti suunniteltu.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella 14.11.2024 antamassaan päätöksessä [OKV/1941/80/2024](#) todennut johtopäätöksensä, etteivät kansalaisuushakemusten käsittelyajat kokonaisuudessaan täyttäneet perustuslaissa ja hallintolaissa edellytettyä asian käsittelyä ilman aiheetonta viivytystä. Hänen mukaansa kansalaisuushakemusten käsittelyaikoja ei vielä Maahanmuuttoviraston toimenpiteistä huolimatta voinut

pitää hyväksyttävänä ottaen huomioon kansalaisuuteen liittyvät oikeusvaikutukset ja asian merkitys kansalaisuutta hakevan kannalta. Apulaisoikeuskansleri jatkoi asian seuranta ja pyysi Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2025, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet, sekä mahdollisista lisätoimenpiteistä niiden lyhentämiseksi.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella todennut 23.7.2025 antamassaan päätöksessä [OKV/1500/80/2025](#), että kansalaisuushakemusten käsittelyn tilanne Maahanmuuttovirastossa on kohentunut. Käsittelyssä on kuitenkin edelleen merkittäviä viiveitä sekä laajemmin viranomaistoimintaa koskevia kehittämistarpeita. Apulaisoikeuskansleri on vielä pyytänyt Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2026, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet sekä mahdollisista uusista lisätoimenpiteistä kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

Nyt arvioitavana oleva Maahanmuuttoviraston menettely kantelijan asiassa ei Maahanmuuttovirastolle kerrotuin tavoin kansalaisuushakemusten käsittelyjen aiheettomasta viipymisestä viime aikoina jo annetut useat laillisuusvalvonnalliset seuraamukset ja apulaisoikeuskanslerin asiaa koskeva seuranta huomioon ottaen anna aiheita muihin toimenpiteisiin kuin että saatan Maahanmuuttoviraston tietoon edellä kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittelyn osin aiheettomasta viipymisestä esittämäni käsityksen.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm